

L'Església de València als últims vint anys (1988-2008)

Julio Ciges

Començaré amb una anècdota. Ara fa uns dies vaig comentar amb un company, que anava a parlar al Fòrum de “L'Església de València als últims vint anys”. Ell em digué: “Això es resumeix en poques paraules: *Requiescat in pace*”.

Lògicament compreguí que ho deia des de la part de l'Església en què ens trobem els ací presents, perquè si en preguntem als de l'altra part, més tradicionalista i del poder, probablement ens dirien: “*Resurrexit*”.

Nosaltres venim dient amb força, des de fa molt de temps, que l'Església no és un ens abstracte, sinó una realitat encarnada a un lloc determinat i entre persones concretes. Això vol dir que l'Església sempre és Església local o particular, i que, sense esgotar tota l'Església, en ella subsisteix l'Església Universal. Els qui reivindicuem aquesta gran veritat eclesiològica, plantejem que ací, o n'hi ha Església valenciana o no n'hi ha d'Església. Doncs bé. Entre nosaltres, els valencians, això es dona molt deficitàriament. I el més greu és que, en aquests últims vint anys, s'ha fet ben poc (a nivell oficial) per a corregir aquest immens error i pecat.

Fa vint anys iniciàvem el Fòrum. Amb ell volíem contribuir a l'encarnació de l'Església al País Valencià i, d'aquesta manera, potenciar-hi la llengua i la cultura pròpies del nostre Poble. El Fòrum s'hi ha mantingut fidel i ha fomentat eixa opció, però l'Església oficial no ho ha fet. Allò que volíem que fóra un instrument i una possibilitat per a fer creïble i factible la inculturació de la nostra Església, ha estat vist amb recel i sospita. És més, se li ha cridat l'atenció permanentment perquè s'atingués a “l'ordre establert”. A nivell d'Església oficial o estructural, l'opció encarnatòria en el nostre Poble deixa molt que desitjar. Vegem algunes dades .

Si fa vint anys es podia adquirir encara el Llibre del Poble de Déu per a les celebracions litúrgiques en valencià, ja fa temps que s'esgotà. Només Pere Riutort en té uns quants. Per a la litúrgia en valencià, només es disposava i es disposa oficialment del Llibre del Poble de Déu; a dies d'ara i sense aquest Llibre a la venda, ens hem quedat sense res. Des de ja fa temps s'està demanant la publicació dels llibres litúrgics en valencià normalitzat, la qual cosa està sent bloquejada contínuament. L'Acadèmia de la Llengua els té preparats; tanmateix no els pot editar perquè no reben el permís corresponent de l'autoritat eclesiàstica de València.

Si fa vint anys a la capital es feien encara algunes misses en valencià, avui es fan molt poques. A mi em sorprèn observar que és a la Parròquia de Vera, amb tanta gent immigrant i amb un rector castellanoparlant, on més es fa servir el valencià en la litúrgia i en els fulls parroquials. És realment escandalós com a València l'Església ha viscut i viu d'esquenes a la identitat del nostre Poble. Especialment a la Diòcesi de València, què és la metropolitana, tot o quasi tot es fa en castellà. N'hi ha alguna excepció en Parròquies d'algun poble, però és això: excepció. A Castelló, almenys, es fa a la Catedral els diumenges a les 11h. És com si el valencià a l'Església fora quelcom folklòric, que es fa servir només en dies assenyalats com St. Josep, St. Vicent Ferrer o la Mare de Déu i, de vegades, en algun cant significatiu, com ara l'himne a la Mare de Déu, la típica cançó “Al matí cap al llevant” o els goigs a algun sant o santa, patró o patrona.

Tenim l'Estat de les Autonomies, que reconeix el valencià com a llengua pròpia i en aquestes dues dècades hi ha hagut moltes iniciatives i han sorgit molts grups i entitats que han realitzat i realitzen infinitat d'accions per a la seua normalització. S'han aprovat fins i tot lleis per a potenciar el seu ús. Així i tot les autoritats eclesiàstiques valencianes no han fet el més mínim. Ni apliquen la normativa de l'ús del Valencià a l'Església, ni ofereixen materials litúrgics, catequètics, formatius o informatius en valencià, ni possibiliten als capellans mitjans de preparació per tal d'afavorir la inculturació.

I ens trobem amb un espectacle lamentable: el poble parla valencià en la seua vida quotidiana i relacional i, quan arriba a l'Església, ha de passar-se al castellà. A l'Església encara es manté aquest esquema mental pervers: a l'autoritat, a l'oficial, al Senyor se li ha de parlar "en cristià" (es deia); o siga, en espanyol (ni tan sols es deia "en castellà", que seria el correcte, sinó "en espanyol", per a més "inri"). La despreocupació i l'abandonament de l'Església en aquest punt és tal que la gent que parla habitualment valencià, no sap resar en la nostra llengua ni tan sols el Parnostre.

A nivell oficial, aquesta és la situació. En aquestes dues dècades, (quatre anys de pontificat d'En Miguel Roca (EPD) i setze de N'Agustín Garcia-Gasco, Arquebisbes Metropolitans de la província eclesiàstica de València), el panorama no ha millorat. Més encara. L'Església valenciana està donant una imatge d'aliança amb la dreta més rànica i això produeix un profund recel vers ella en els moviments progressistes de la societat que defenen la identitat del nostre Poble.

Aquesta situació escandalosa ens ompli d'indignació i moltes vegades l'hem denunciada. La responsabilitat històrica dels jerarques eclesiàstics en la pèrdua de la identitat lingüística i cultural del nostre Poble és impressionant. Ara bé, dit això, a mi m'agradaria que analitzàrem també la part de responsabilitat que hi tenim nosaltres. Sé que és molt delicat parlar d'això i que pot ferir alguna sensibilitat (no és la meua intenció, de cap manera, ferir ningú). Si propose la reflexió-revisió d'aquest punt, és perquè la considere necessària per a la nostra tasca.

És veritat que l'Església de Base de València (la qual és més que les Comunitats Cristianes Populars) ha fet molt i bo en aquests anys. Gràcies al seu treball i acció, es manté encesa la flama de la nostra identitat com a Església Valenciana. La diversitat de publicacions, revistes, edicions de leccionaris litúrgics, catecismes, butlletins, fulls informatius i documents en valencià, així com la presència activa de les diferents organitzacions i grups cristians de base que celebren en valencià i que realitzen activitats i esdeveniments amb aquest distintiu, fan palès el que dic (si tinc temps, enumeraré tot això).

Aquesta riquesa és de gran valor, car posa de manifest que una part de l'Església sí que està inculturada. Tanmateix hi considere necessària –insistisc– una sencera i clara revisió per la nostra part.

Si tenim el que tenim, crec que és degut, a més del que ja he dit, al fet que en la nostra vida cristiana s'ha ficat també, tant a nivell personal com comunitari, eixe caràcter que –segons diuen– identifica els valencians: el "meninfotisme". O dit de forma caricaturesca: eixa manera individualista (folklòrica-fallera) de voler viure gaudint efímerament i momentàniament, sense massa complicacions ni transcendències.

Que les coses estan tal com he dit? Doncs sí; critiquem, però finalment passem i a la nostra. No s'ofereix resistència organitzada ni es proposen alternatives col·lectives. Potser apareguen algunes batalles aïllades o individuals, però poc més.

Tanmateix i curiosament, això no succeeix en altres línies o moviments d'Església. Des de fa temps jo em pregunte: per què certs moviments d'índole més conservadora es presenten vigorosos, i d'altres, de signe diferent, és com si no existiren? Per a ser clars, vaig a posar un exemple. Els "kikos" han aconseguit estar en diverses parròquies i també que queden impregnades del seu estil. Per què ells sí, i els que volen una Església inculturada, solidària amb els pobres i fidel al Vaticà II, no? Només perquè tenen la jerarquia al seu costat i són un moviment d'allò establert? Certament això influeix, i molt. Però, no tots els bisbes ni capellans són "kikos"! Aleshores, si tenen aquest vigor serà, a més, per altres raons. I ho explicaré: Ells es mobilitzen i van allà on creuen trobar una parròquia i un rector que els permet de viure el seu estil. Molts d'ells no són de la parròquia a la qual acudeixen, però hi van des de diversos llocs, fins i tot de ben lluny.

D'ací el meu interrogant. Passa el mateix amb els de la segona opció o línia? Doncs no. I que no em diguen que a València no hi ha llocs i sacerdots d'aquesta segona línia per a poder fer quelcom paregut, perquè això no és veritat. El que ha ocorregut amb les persones i grups que defenen aquesta 2ª opció és que, davant la dificultat, o bé s'han retirat i han passat a viure el seu estil a nivell personal, o han organitzat grups o col·lectius aïllats o al marge de l'estructura i sense cap incidència en ella. Pense que en això s'ha comès una errada gran: S'ha renunciat a aprofitar el poc que existia a nivell estructural i que podia servir a **aquesta legítima opció cristiana**. No hem sabut unir-nos i buscar, dins de l'estructura, llocs on es poguera fer experiència del tipus d'Església que volem sense que això significara l'exclusió d'altres opcions creients. L'oficial i públic que hi podia haver d'aprofitable, l'hem deixat perquè atengués només allò establert o la religiositat popular. Així la nostra línia s'ha quedat sense força per a poder eixir endavant.

Des que passà a Madrid allò de la Parròquia de *San Carlos Borromeo d'Entrevías*, m'he dit moltes vegades a mi mateix: "Això, a València, seria impossible". Ací no hem sabut organitzar-nos ni comprometre'ns per tal de fer possible que els cristians i cristianes d'aquesta segona opció tingueren algunes parròquies concretes que atengueren també la seua legítima opció cristiana (i dic "algunes" perquè sóc conscient de com som de clericals els rectors). Amb el nostre puritanisme ens ha faltat comprendre que eixes Parròquies, igual que totes, han de ser plurals, car han d'atendre les diverses sensibilitats cristianes que hi ha en la realitat eclesial, també la nostra. Ens ha faltat percebre que nosaltres podíem dinamitzar també, amb el nostre propi estil, aquestes parròquies específiques i ajudar, tant aquestes parròquies com els seus rectors, en la seua transformació evangèlica. Hem pecat d'exclusivisme, de paral·lelisme i de voler anar a la nostra. Ens ha mancat coordinació i sentit de la complementarietat. Hem abandonat i hem deixat d'aprofitar llocs i persones que podien afavorir aquesta opció. I així ens ha anat i així ens va. **Avui a l'Església oficial i estructural predomina el més conservador. Això és el que s'ha quedat.** Es pot esperar, doncs, una altra cosa diferent d'allò que he descrit? Dificilment, si no canviem els esquemes i estratègies. Deixem el tema només plantejat, ja que no tinc temps per a més. Pensem-ho seriosament i vegem què podem fer de cara al futur. Com que s'ha acabat el temps, no puc explicitar el molt que ha realitzat l'Església de base en

aquests últims vint anys per tal d'inculturar-se al nostre Poble. Ho deixe, doncs, per escrit per a les actes. Moltes gràcies.

APÈNDIX:

Aportacions de l'Església de base de València en la inculturació.

En estos 20 anys últims, a pesar del panorama descrit, s'ha treballat molt per a mantindre el compromís per una Església encarnada en el nostre poble i fidel al Vaticà II.

Algunes Publicacions en València d'aquest moviment d'Església

No han deixat d'aparèixer publicacions importants entre les que caben assenyalar:

*Tot el treball oferit per Pere Riutort a través de la Mata de Jonc.

*La veterana i prestigiosa revista Saó, que a més de la seua perseverança encomiable per eixir cada mes, ha publicat alguns llibres i materials en valencià, la catequesi de la comunió i la Bíblia en valencià, prestant així un gran servei a la inculturació de la fe.

*La revista Pentecosta de l'Associació Bisbe Joseph Climent de Castelló i tota la seua tasca divulgativa i musical. El cor d'esta Asociació està encarregada d'animar la missa dominical de les 11h en valencià de la co-catedral de Sta Maria de Castelló

*L'edició que la Coordinadora del Fòrum fa de totes les actes dels Fòrums realitzats, així com el cantoral, casets i CDs dels cants en valencià que s'usen en el Fòrum.

*La publicació de tres volums de catequesi en valencià fet a Alacant i publicats en *ediciones Paulinas*.

*La revista Cresol de la Unió Apostòlica del Clero que s'Edita quasi tota en valencià.

*L'edició dels tres cicles del leccionari litúrgic en valencià fet pels capellans de Castelló i amb la col·laboració del Grup de rectors del dissabte. Se n'han distribuït uns 300 entre els sacerdots d'Alacant, Castelló i València.

*I tants i tants butlletins i fulls parroquials de diversos grups i parròquies que setmanalment ixen publicades en valencià. D'entre ells, cal destacar "*Sembrats*".

Alguns grups significatius en esta opció

Els diversos grups existents no han deixat de realitzar moltes activitats per a fer present a esta Església encarnada en el nostre poble.

*Entre els més veterans cal assenyalar el grup de rectors del dissabte, ben conegut per tots i que amb els seus documents de reflexió fa possible que una altra veu d'Església s'escolte. L'acompanyament a molts grups i cristians de l'Església de base és molt important.

*Les comunitats cristianes populars que, a pesar de tot, continuen treballant i reivindicant el que una altra Església és possible, una Església més igualitària, participativa, comunitària i encarnada.

*El mateix Fòrum cristianisme i món d'avui que ja porta 20 anys realitzant-se i és un referent eclesial per a tants grups, comunitats i parròquies i també de cristians solts d'eixa església realment encarnada en el nostre poble valencià. Una Església que pose de manifest que tot el Poble de Déu és protagonista, on s'exerceix la llibertat reflexiva, es potencia la pregària viva i creativa i es viu la trobada respectuosa i la riquesa en harmonia de la pluralitat eclesial, animant a tots cap a una Església compromesa en l'alliberament de les persones i pobles.

*L'associació Bisbe J. Climent de Castelló amb tantes activitats culturals, de temps lliure, litúrgiques, musicals, etc en valencià i amb tantes publicacions.

*La coordinadora de cristians per a la celebració cristiana del 9 d'octubre, que durant molts anys ha convocat tants cristians del País a celebrar cristianament el dia nacional del nostre poble, en algunes de les comarques del País Valencià.

*I tantíssims grups, que en els seus respectius llocs i àmbits treballen silenciosa i pacientment per tal de fer possible esta Església que volem. No els anomene perquè em faria molt llarg. La llista dels més de cent grups adherits al Fòrum i que li donen el seu suport, dóna fe del que dic. Esperem que la recent posada en marxa de la Xarxa cristiana del País valencià aglutine accions i unifique veus perquè eixa Església tinga cada vegada més rellevància i significació en el nostre poble i entre els nostres contemporanis.

La gran fe i convicció que hi ha en tantes persones i tants grups que treballen per esta causa fa que l'esperança no minve, a pesar de tot. Com que la tasca és gran i queda molt per fer, serà necessari reanimar-nos els uns als altres per a seguir i sentir-nos acompanyats. Més encara serà necessari que ens ajudem a inventar nous camins perquè el treball siga més fecund i les noves generacions troben cada dia més una església vertaderament valenciana que anuncia i fa creïble i atraient el missatge d'alliberament i de felicitat de Jesús.